

DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2022-274-4-41-47>

УДК 658.338

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ, ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

Покровська Н.М.

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE, ECONOMIC ASPECTS

Pokrovska N.M.

Стаття присвячена повоєнному відновленню економіки України в умовах глобалізаційних змін світової економіки, спрощених безпрецедентною агресією Росії. Конкретизовано основні концептуальні засади моделювання напрямів відбудови економіки країни з подальшим вступом України до Європейського союзу. Сформульовано авторський підхід до розуміння властивостей та особливостей стадій повоєнної відбудови, які мають бути основною складовою соціально-економічної системи модернізованої країни. Автор вважає, що необхідно враховувати не тільки попередній досвід відбудов, де за основу моделювання покладено ієрархічність і комунікативність, але й сучасний цифровий вплив на економічні явища. У статті проаналізовано попередній досвід грантових допомог постраждалим країнам, а також проілюстровано економічні зміни, які відбулися в країні після російського вторгнення. Виокремлені основні складові, що характеризують ефективність програм після воєнного відновлення з економічної кризи. Через брак прозорих механізмів реалізації реформ економічних процесів, ми звертаємо окрему увагу, на вирішення цього питання, через залучення процесів цифровізації суспільства. Стрімкий розвиток цифрових послуг в економіці потребуватиме розробки системи запобігання та нейтралізації ризиків, створення відповідної нормативно-правової бази в цій сфері, що є основним важелем при подоланні корупції, яка є однією з головних перешкод при повоєнній відбудові. При відбудові, стадії післявоєнної реконструкції повинні бути максимально ефективні та викликати довіру суспільства й міжнародних донорів, а особливо маючи зелений шлях до вступу у ЄС. Зауважено, що на сьогодні вже проводиться постійна підтримка міжнародним співтовариством та виділяються кошти для зменшення зовнішнього фінансового тиску на Україну, поліпшення її платіжного балансу та забезпечення бюджетних потреб, а також підсилення її позиції за валютними резервами. Виходячи з сучасного стану української економіки в процесі глобалізаційних змін та подальшого вступу України до Європейського союзу запропоновано заходи щодо її вдосконалення.

Ключові слова: повоєнна відбудова, грантова допомога, міжнародна технічна допомога, фінансова політика, поточні операції, безуглецева економіка, стандарти даних відкритих контрактів, цифровізація економічної інформації.

Вступ. Російське вторгнення в Україну є глобальною кризою, яка вразила мільйони людей, і є серйозним економічним шоком невизначеної тривалості та масштабу. Метою повоєнного відновлення країни та подальшої інтеграції економіки України у європейський простір є необхідність реалізувати масштабну програму відновлення. Післявоєнний етап відбудови держави обов'язково буде характеризуватися пошуком нових шляхів щодо розробки стабілізаційних заходів прискорення економічного розвитку, особливо постраждалих регіонів України, у зв'язку зі значними руйнуваннями промислової та соціальної інфраструктури, на тлі дефіциту фінансових ресурсів. У зв'язку з цим, вже зараз стає питання щодо обговорення можливості фінансування повоєнного відновлення України, способів отримання цих грошей та вдалих світових прикладів, за рахунок яких це відбувалося в інших країнах. Проте традиційні шляхи, які виправдовували себе в минулому, стають малоефективні сьогодні, враховуючи велику ступінь цифровізації економік. Отож необхідно проаналізувати світовий досвід і глобальні тренди подолання економічних криз, які відбувалися на протязі останніх десятиріч, враховувати всі останні тренди та зміни в економічних системах. У зв'язку зі складністю цієї проблеми пропонується зосередитися на структурі підходу до вирішення подолання кризового становища, який дозволить більш раціонально використовувати матеріальні і фінансові ресурси, а також кошти міжнародної допомоги Україні. Масштаб економічного впливу конфлікту є дуже невизначеним і частково залежить від тривалості війни та політичних заходів. Але очевидно, що війна призведе до значного короткочасного збільшення інфляційного тиску у різних економічних системах. Спроба сформулювати програми виходу із економічної кризи, спричиненою війною, має базуватися на нових морально-етичних цінностях та принципах відповіда-

льного споживання, що передбачають зведення до мінімуму накопичення природних і будь-яких інших ресурсів, зменшення кількості відходів за рахунок повторного використання товарів, використання відновлювальних ресурсів, упровадження продуктів із великим життєвим циклом, тобто на п'ятому технологічному укладі.

Мета роботи. Метою статті є обґрунтування заходів щодо стабілізації економічної системи України у післявоєнний період на основі трьох стадій реконструкції та за допомогою розробки відповідних стратегій, а саме: стабілізація економічної системи, швидке відновлення економічної інфраструктури та послуг і закладення фундаменту для майбутнього зростання та модернізації економіки України з послідувальною інтеграцією в ЄС. Ці всі процеси повинні відбуватися під пильним наглядом та безпосередньою участю міжнародних інституцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми надання міжнародної допомоги Україні розглядалися у ряді наукових публікацій, виходячи з того що війна в Україні розпочалась ще у 2014 році. Дана стаття продовжує тематику дослідження міжнародної технічної допомоги Україні від світової спільноти. Українські науковці вже піклувались питаннями допомоги та було здійснено уточнення понять «міжнародна допомога», «міжнародна технічна допомога», визначено їх типи та загальні проблеми. У статті К. І. Антонюк, Д. А. Антонюка, Л. М. Бухаріної, В. О. Шишкіна [9] розглядаються результати міжнародної допомоги в Україні. Автори визначають «суперечливість допомоги, дуалізм МТД у контексті забезпечення національної безпеки країни, складність оцінювання реального впливу програм і проектів міжнародних донорів на соціально-економічні перетворення». Питанням відновлення окупованих територій присвячена низка статей А. М. Колосова, А. С. Савченко, Л. В. Беззубко, С. К. Кучеренко, В. І. Ляшенка та інших вчених.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найважливішим наслідком війни в Україні є втрачені життя та криза, пов'язана з величезною кількістю людей також є також численні значні економічні наслідки. До початку війни вважалося, що більшість ключових глобальних макроекономічних змін повертаються до нормального стану протягом 2022-2023 років після пандемії COVID-19, але неправомірне рішення Росії про вторгнення до нашої держави спричинило нову хвилю економічних змін. У бойових діях Росія застосовує весь спектр наявного у сторін конвенційного озброєння, що призводить до значних руйнувань цивільної інфраструктури, включаючи житло, адміністративні будівлі, медичну, транспортну, енергетичну інфраструктуру, державні підприємства, приватний бізнес тощо. Через вдалих спротив української армії російські війська не змогли досягти стратегічних цілей та понесли значні втрати. Результат та тривалість війни наразі невизначені. Однак, все більш зрозуміло, що Україна має значні шанси вигнати більшість загарбників зі своєї

території. Різні уряди та міжнародні організації висловили свою готовність допомогти Україні відновитися після війни. На разі успіхи українських військових дають нагоду прогнозувати закінчення війни протягом року, у зв'язку з цим світова економічна спільнота вже зараз проводить обговорення шляху фінансування повоєнного відновлення України, моделюються способи отримання цих коштів та успішних попередніх світових кейсів, за рахунок яких це відбувалося в інших державах.

Новітня історія має небагато випадків повоєнного відновлення економіки країни, а особливо коли спроби такого відновлення мали успіх. Найвідоміші кейси відбудови: відбудова Австрії після закінчення Першої світової війни, Європи після Другої світової війни (всім відомий, як план Маршалла), Кореї після Корейської війни, Хорватії після Війни за незалежність. Найбільший період реконструкцій, а саме післявоєнна реконструкція, яка була здійснена з 1946 по 1951 рік, тобто після закінчення Другої світової війни. Це робота міжнародних інституцій Адміністрації ООН з питань допомоги та реабілітації в Європі та Китаю протягом 1943-1946 років, позики Міжнародного банку реконструкції та розвитку Європи, план Маршалла для Західної Європи з 1948 по 1951 рік та економічну допомогу для Японії. З усіх цих програм план Маршалла виділяється як вдала ініціатива.

Міжнародні інституції, які є природними джерелами фінансування (переважно кредитів) та здатні брати участь у реконструкції України, це – Світовий банк (СБ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), а з боку гуманітарної підтримки - Організація об'єднаних націй (ООН) та організації, такі як "Лікарі без кордонів", можуть надавати необхідну допомогу. Міжнародний валютний фонд (МВФ) може надавати короткострокове фінансування, щоб забезпечити доступ до іноземної валюти та покрити тимчасовий фіскальний дисбаланс [1]. Європейський союз може при згоді всіх своїх членів втрутитися в транспортний фонд для реконструкції України чи застосувати спеціальні процедури, щоб надати Україні доступ до структурних фондів союзу, які доступні для країн європейської спільноти.

Науковці, які займаються тематикою пост конфліктного економічного відновлення постраждалих країн, в якості загального припущення відмічають те, що кожна спроба реконструкції є унікальною. Проте кожна реконструкція відрізняється таким загальними факторами, а саме: витоки спалаху конфлікту та його вирішення; повне або часткове припинення бойових дій на всій території країни; рівень розвитку економіки країни та її включення до глобальних торгових ланцюжків; ступінь міжнародної політичної підтримки врегулювання; інтерес країн-донорів до економіки постраждалої країни з урахуванням інвестиційного потенціалу. Отже, процес реконструкції повинний бути адаптований до економічних конкретних потреб країни-одержувача.

Післявоєнна Україна, на нашу думку, матиме наступні загальні характеристики:

- Україна не розділена та принаймні зберігає значну частину своїх територій;
- державні інституції продовжують функціонувати;
- Україна має витратити значні гроші на свою безпеку протягом дуже тривалого періоду;
- фізичні руйнування усхідній частині доволі значні, проте у західній частині незначні;
- державний борг значний, фіскальний дефіцит переважно фінансується за рахунок міжнародної допомоги та центробанку;
- обмінний курс регулюється НБУ (не є ринковим), гривня імовірно переоцінена;
- у домогосподарств дуже мало чи практично відсутні активи, низькі доходи, більшість кредитів не обслуговуються.

Західна Європа після Другої світової війни та Корея після Корейської війни характеризувались великими фізичними пошкодження та руйнуваннями існуючих економічних ланцюжків та промислових кластерів. Ефективність віднови за планом Маршалла та Кореї до сир пір є предметом палких дискусій в економічних колах науковців. Але сам факт такої допомоги спонукав відновленню довіри як між контрагентами, тобто воюючими країнами, що мали відновити стосунки після війни, так і довірі до спроможності держави виконувати свої зобов'язання. Наприклад, допомога агросектору, яка у тому числі надавалася через закупівлю кормів, надавала оптимізму фермерам у прийнятті рішень при вирощування худоби (поголів'я якої дуже скоротилося внаслідок війни), так і виробникам кормів, що вирощували комбікорми. Крім того, державі, що отримувала допомогу, було легше залучати кошти на фінансування бюджету, і таким чином, забезпечити довгоочікувану макроекономічну стабілізацію [11]. Економічна допомога надавалася в обсягах, що не могла покрити всі необхідні витрати на відновлення зруйнованих інфраструктур, проте вона все одно мала значний позитивний вплив на відновлення та залучення інвестицій.

Вдала реконструкція Південної Кореї показує, що участь уряду в процесі прийняття рішень щодо розподілу донорської допомоги та розробки економічної стратегії розвитку країни є одним із факторів блискучої повоєнної відбудови. У залежності від вибраної стратегії урядом країни реципієнта щодо відновлення економіки та в її узгодження, інтересів донорів можуть не завжди збігатися. Тому саме, уряд повинен бути гнучким щодо стратегій та методів відновлення та мати можливість прийняття рішень, тоді як донорські організації країни повинні мати можливість щодо контролю цільового використання наданих фінансів. Виходячи з цього, фінансова підтримка має бути переважно у вигляді грантового

(тобто безповоротного і безоплатного) фінансування, оскільки необхідність повернення кредитного фінансування впливатиме на платіжний баланс післявоєнної України та може спричинити серйозне зростання державного боргу, який в умовах війни і так має цю тенденцію, але вона обов'язково контролювана. Аналізуючи післявоєнний план Маршалла і повоєнне відновлення Кореї, бачимо, що відновлення держав було переважно за рахунок грантів. Також необхідно створити спеціальні агенції чи фонд схожий на Адміністрацію економічної співпраці (Economic Cooperation Administration, ECA), який адміністрував план Маршалла. Агенція має узгоджувати роботу донорів, використовувати конкурентні переваги різних донорів, щоб вирішувати певні економічні та гуманітарні потреби та бути єдиною точкою комунікації для української влади.

Під час повоєнної реконструкції Адміністрація економічної співпраці та кожна країна-отримувач допомоги спочатку аналізували стан своєї економіки та визначали основні проблеми. На базі такої інвентаризації потім було спільно з провідними фінансистами розроблено серію економічних щорічних програм, кожна з яких була розбита на квартали. Ці програми містили перелік головних економічних підгалузей, які потребували фінансування. Щокварталу ЕСА затверджувала кожен новий реконструкційний проект, який фінансувався за кошти Плану Маршалла без подальших внесків уряду-отримувача. ЕСА повинна була передати замовнику-уряду гроші протягом 20 календарних днів, а уряд зобов'язувався завершити проект протягом 4 місяців. Якщо уряд не встигав впоратись з реформами, то фінансування припинялось. На разі уряду України вдається утримати економіку від повного колапсу, але фіскальна стабільність повністю залежить від зовнішньої підтримки. Уряд разом з міністерством економіки, використовуючи непрямі методи аналізу та інструменти моделювання оцінили зниження ВВП з березня 2022 року на рівні 47–50% (відповідно до цього ж періоду 2021 року), що спричинило падіння за I квартал на 15,1%. З огляду на рахунок поточних операцій зростає невизначеність і у дуже короткостроковій перспективі стійкі зміни операцій. Оцінки втрати виробничої потужності та економічної активності у 2022 році коливаються у межах 30% до 50%. Майже половина підприємств скоротили або призупинили свою діяльність (за аналізом Київської школи економіки) [5]. Імпортні операції впали через скорочення поставок ключових товарів, проте вони впали менше, ніж експортні, що посилює тиск на фінансування рахунку поточних операцій. Водночас з початку війни податкові надходження впали на 80% [2]. Уряд значною мірою покладається на грошове зовнішнє фінансування та кредитування, щоб задовольнити свої потреби у фінансуванні у розмірі приблизно 4,7 мільярдів євро на місяць (рис.).

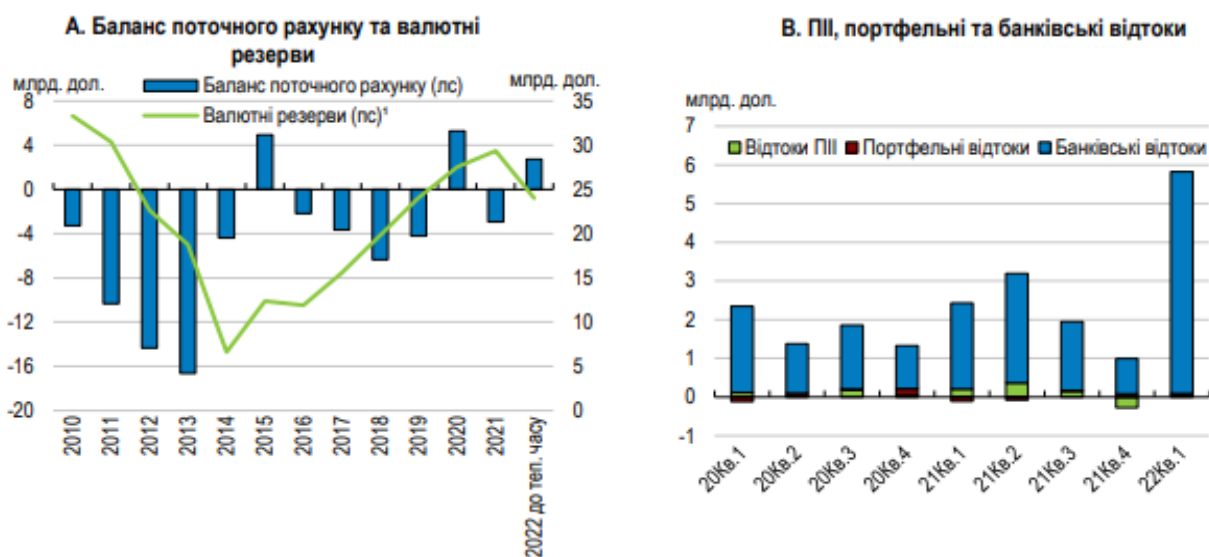

Рис. Валютні резерви України Джерело: CEIC [3]

У період з 24 лютого по 7 червня 2022 року Україна отримала понад 7,9 мільярдів доларів США в основному у вигляді гуманітарних грантів і 49,4 мільярдів доларів США у вигляді кредитів та іншого фінансування, що підлягає поверненню. Низка зовнішніх партнерів пообіцяли надавати подальшу суттєву підтримку, хоча частку грантового фінансування важко оцінити. Аналізуючи цю ситуацію, а також анонсовані зобов'язання міжнародних партнерів на суму понад 28 мільярдів євро з вересня 2022 року НБУ обмежить виснаження фіскальних резервів до 9 мільярдів євро в 2022 році [2]. Продовжуючи фінансову підтримку України та наскільки це можливо, потрібно долучати гранти або позики з дуже тривалими термінами погашення та низькими фіксованими процентами обслуговування. Отримання чіткості і попередніх зобов'язань від міжнародних партнерів щодо термінів і обсягів виплат надасть уряду більшу впевненість та стабілізує грошовий ринок. Обмеження валових потреб державного сектору у фінансуванні зменшить витратний тиск і вразливість, особливо на першій стадії реконструкції. Отож ми можемо констатувати, що зараз відбувається перша стадія по стабілізації економічної системи, наразі під час воєнних дій.

Здійснивши аналіз надання фінансової міжнародної допомоги, запропонуємо три стадії реконструкції, а саме: стабілізація економічної системи, швидке відновлення економічної інфраструктури та послуг, закладення фундаменту для майбутнього зростання та модернізації економіки України з послідувальною інтеграцією в ЄС. Більш детально ці напрями представлено в таблиці.

У Швейцарії 4-5 липня 2022 року спільно з Україною пройшла Міжнародна конференція з пи-

тань відновлення України (URC 2022) у м. Луганно та стала унікальною можливістю для України поділитися своїм планом відновлення, щоб налагодити взаємодію з міжнародними партнерами для найкращого вирішення завдань і викликів, що стоять перед Україною. Проте за її результатом не було ухвалено чіткого плану реконструкції України, тому у цьому напрямку нам доведеться ще працювати, як на арені бойових дій так і на економічному фронті. Наразі ми отримали 600 млн доларів як фінансову підтримку, біля 500 млн доларів - для розвитку нашого аграрного сектору, понад 500 млн доларів - для підготовки до опалювального сезону та майже 250 млн доларів для розвитку проектів цифрової трансформації України [11].

Українські інституції не мають точної інформації про пошкоджену власність для ефективного управління і через війну ця ситуація погіршиться, ризики інфлювання або недоврахування збитків тільки від цього погіршуються. Потрібна якомога повна цифровізація інформації про державні активи та збитки, зведення фінансової інформації, цифровізація інформації про збитки, запровадження відкритого доступу до всіх видів інформації, щодо будь якої формивласності (крім секретної інформації).

Поки триває війна тривають обстріли і руйнування, ускладнений експорт товарів, дедалі більше стає дефіцит бюджету і зробити точні прогнози, скільки коштів потрібно буде для відбудови країни майже не можливо. Проте необхідно мати стратегічне бачення основних напрямів у повоєнній відбудові, що підсилює необхідність продовження наукових досліджень в цьому напрямку.

Таблиця

Стадії післявоєнної реконструкції України

Стадії післявоєнної реконструкції	Заходи
Стабілізація економічної системи	– МВФ та інші організації надають надзвичайне фінансування українському уряду; – Залучені кошти спрямовуються на усунення фіскального дефіциту та підтримання цінової стабільності та конкурентоздатності гривні; – Розгортаються програми зайнятості/відкриття бізнесу для переміщених осіб та постраждалих; – Будівництво житлових та інфраструктурних приміщень з акцентом на легкі модульні конструкції; – Технічна допомога з евакуацією виробництва (де це можливо чи доцільно) чи повернення його на звільнену територію; – Підсилення українського експорту до ЄС та інших країн, щоб надходила валюта. Наприклад, Україна приєднана до електромережі ЄС та має надмірні потужності (споживання електроенергії впало на 30%), то експортує її до ЄС; – Юридична допомога з урядовим плануванням та конфіскацією російських активів; – Логістична підтримка для забезпечення зв'язку всіх регіонів.
Відновлення економічної системи	– Введення жорсткої фіскальної політики, що попереджує дефолту за державним боргом, для забезпечення стабільності банківської системи та збереження доступ до зовнішнього фінансування потрібно реструктуризація боргів; – Центральний банк повертається до режиму інфляційного таргетування та запроваджує більш гнучкий валютний курс; – Використання політики процентних ставок, щоб збалансувати між необхідним контролем інфляції та підтримкою економічного відновлення; – Розробка та узгодження з регулятором плану щодо рекапіталізації для кожного українського банку; – Надання кредитів підприємствам, в першу чергу, тим, які можуть принести значне зростання та валютні доходи з мінімальними інвестиціями. Наприклад: ІТ компанії, агропідприємства, металургічні підприємства, якщо вони не зруйновані бойовими діями; – Впровадження Стандартів даних відкритих контрактів (Open Contracting Data Standards, OCDS) – це набір настанов, що описують, як публікувати дані та документи на різних стадіях публічних закупівель, щоб їх підвищити прозорість; – Масштабне будівництво житла за сучасними технологіями збірних будинків, бо відсутність житла може уповільнити повернення біженців, що негативно відіб'ється на трудових резервах; – Агробізнес як основний експортер має отримати матеріали, техніку та іншу допомогу, щоб забезпечити посівну, зберігання та подальше відвантаження на експорт.
Модернізація економіки України для інтеграції з ЄС	– Запровадження в країні 4 свобод (критеріїв Європейського економічного простору): вільний рух товарів; вільний рух послуг, вільний рух капіталів, вільне переміщення робочої сили; – Укладення з ЄС Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції (АСАА); – Максимальна цифронізація усунення надмірних й застарілих процедур отримання державних послуг бізнесом; – Створення безвуглецевої економіки, можливість "технологічного стрибка" та спосіб координування інвестиції у майбутньому, а також максимально знизити залежність від газу; – Розроблення карти Національним банком України, щоб спростити входження європейських банків до України та узгодження її з Європейським центральним банком; – Впровадження субсидованої програми страхування для інвесторів, які братимуть участь у реконструкції України, через міжнародні інституції (ЄІБ, ЄБРР, СБ тощо), тобто вони можуть надавати субсидію (зниження податків, субсидовані кредити, доступ до експортно-імпорتنних кредитів) фірмам, які інвестують в Україну; – Надавати технічну допомогу, щоб забезпечити застосування надсучасних практик будівництва. Наприклад: модель Сінгапуру (житло у привабливих зелених мікрорайонах з послугами, такими як магазини, ресторани, школи та громадський транспорт) може бути прикладом модернізації та стимулом повернення переміщених осіб; – Запровадження сертифікації ЄС замість української – це те, що можна зробити швидко і без додаткових витрат; – Подальша децентралізація економічної та політичної влади має поліпшити розподіл ресурсів, запровадити більше конкуренції та збудувати економічні місцеві громади; – Замінити головні економічні інституційні угоди, побудовані за радянськими стандартами. Наприклад: Трудовий кодекс (1970р.), Податковий кодекс узгодити ці угоди відповідно до стандартів ЄС; – Створити з ЄС одну логістичну систему через утворення спільних підприємств із європейськими транспортними компаніями (залізниця, автобани, трубопроводи, мости), щоб український експорт можна було спрямовувати у Європу чи до європейських транспортних хабів; – Розвиток смартеконіки, інклюзивного ринку праці та ергономічних робочих місць для осіб з інвалідністю.

Висновки. Відбудова України буде однією з передумов забезпечення стабільності і миру в Європі. Враховуючи міжнародний досвід відновлення, констатуємо, що при відбудові стадії післявоєнної реконструкції повинні бути максимально ефективні та викликати довіру суспільства й міжнародних донорів, а особливо маючи зелений шлях до вступу у ЄС. На цьому шляху наші опоненти бачать ризики в корупції, невідповідності реформ та гармонізації законодавства і таке інше. Об'єми завдань з відновлення та можливості сучасних цифрових технологій формують унікальні виклики та створюють сприятливе підґрунтя для креативних рішень для їх вирішення. Динаміка останніх місяців військових дій на фронті (зокрема вдалих дії військових сил України на всій лінії зіткнення) підтверджує основні гіпотези щодо характеристик післявоєнного функціонування України, в яких Україна зберігає потужні діючі управлінські та соціальні інститути, але має величезне навантаження на економічну систему та державний бюджет. Тому Україні, як ніколи, треба піклуватися щодо ефективного залучення міжнародних партнерів та впровадження нового плану Маршалу. Реальна перспектива вступу до ЄС – це потужний стимул для України узгодити з ЄС своє регулятивне й законодавче поле, щоб забезпечити верховенство права, низьку корупцію, сильну демократію та розвинуту потужну економічну систему сучасного виду.

Л і т е р а т у р а

1. The United Nations [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.un.org>
2. URC 2022 – П'ята Міжнародна конференція з питань реформ в Україні [Електронний ресурс]. – URL: <https://ua.urc2022.com/materiali-konferenciji>
3. CEIC Data [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.ceicdata.com/en/country/ukraine>
4. Economic and Social Impacts and Policy Implications of the War in Ukraine [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/4181d61b-en/index.html?itemId=/content/publication/4181d61b-en#section-d1e109>
5. Відновлення України: побудова більш сталої, процвітаючої та стійкої економіки [Електронний ресурс]. – URL: https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/631985c8ab8fa2e9c1b1e3ba_UA%20Economic%20Recovery_UKR.pdf
6. Шаповал Н., Федосєєнко М., Грибановський О., Терещенко О., Повоєнне відновлення України. Нові ринки та цифрові рішення [Електронний ресурс]. – URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/09/Digital-instruments-in-Ukrainian-recovery.pdf>
7. Антонюк К. І., Антонюк Д. А., Бухаріна Л. М., Шишкіна В. О. Дуалізм міжнародної технічної допомоги в контексті соціального, фінансово-економічного розвитку та безпеки споживання в Україні. / Антонюк К. І., Антонюк Д. А., Бухаріна Л. М., Шишкіна В. О. // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2019. – № 28. – С. 462-471.
8. Інформація щодо міжнародної технічної допомоги, що надається Україні за результатами проведеного Мінекономрозвитку моніторингу проектів за 2021 рік [Електронний ресурс]. – Київ: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – 2021. – URL: https://mof.gov.ua/uk/monitoring_of_international_technical_assistance_projects-422
9. Братко І. В. Правове регулювання міжнародної технічної допомоги: стан, тенденції та перспективи розвитку: монограф. / за ред. А. І. Дмитрієва; Укр. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі, Ін-т міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. – Одеса: Фенікс, 2011. – 248 с.
10. Тульчинська С. О. Оцінка та шляхи підвищення платоспроможності підприємств України в кризових умовах / С. О. Тульчинська // Сучасні проблеми економіки і підприємництва : збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 5(частина III). – С. 47-51.
11. Шапран О. Маркетингове обґрунтування заходів щодо стабілізації економічної системи України у післявоєнний період на основі шеренгової економіки / О. Шапран // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки). – 2022. – № 1. – С. 3-7.

References

1. The United Nations [Electronic resource]. – URL: <http://www.un.org>
2. URC 2022 – Fifth International Conference on Reforms in Ukraine [Electronic resource]. – URL: <https://ua.urc2022.com/materiali-konferenciji>
3. CEIC Data [Electronic resource]. – URL: <https://www.ceicdata.com/en/country/ukraine>
4. Economic and Social Impacts and Policy Implications of the War in Ukraine [Electronic resource]. – URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/4181d61b-en/index.html?itemId=/content/publication/4181d61b-en#section-d1e109>
5. Recovery of Ukraine: building a more stable, prosperous and sustainable economy [Electronic resource]. – URL: https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/631985c8ab8fa2e9c1b1e3ba_UA%20Economic%20Recovery_UKR.pdf
6. Shapoval N., Fedoseyenko M., Hrybanovskiy O., Tereshchenko O. Postwar recovery of Ukraine. New market and digital solutions [Electronic resource]. – URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/09/Digital-instruments-in-Ukrainian-recovery.pdf>
7. Antonyuk K.I., Antonyuk D.A., Bukharina L.M., Shishkina V.O. The dualism of international technical assistance in the context of social, financial and economic development and consumers safety in Ukraine. / Antonyuk K.I., Antonyuk D.A., Bukharina L.M., Shishkina V.O. // Financial and credit activity: problems of theory and practice, 2019. No. 28. P. 462-471.
8. Information on international technical assistance provided to Ukraine based on the results of project monitoring conducted by the Ministry of Economic Development for 2021 [Electronic resource]. – Kyiv: Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, 2021. – URL: https://mof.gov.ua/uk/monitoring_of_international_technical_assistance_projects-422
9. Bratko I. V. Legal regulation of international technical assistance: state, trend and prospects for development: monograph. / edited by A. I. Dmitrieva; Ukraine State University of Finance and International of Trade,

- International Instituterelements Kyiv. National Taras Shevchenko University. – Odesa: Phoenix, 2011. – 248 p.
10. Tulchynska S. O. Evaluation and way sofincreasing the solvency of Ukrainian enterprisesin crisis conditions / S. O. Tulchynska // Modern problems of economy and entrepreneurship: collection of scientific works, 2010. – Issue 5 (part III). – P. 47-51.
  11. Shapran O. Marketing justification of measures to stabilize the economic system of Ukrainein the post-warpe rioid on the basis of the rank-and-file economy / O. Shapran // Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic sciences). – 2022. –№ 1. – С. 3-7.

Pokrovska N.M. Conceptual principles of post-warre construction of Ukraine, economic aspects.

The article is devoted to the post-war recovery of Ukraine's economy in the conditions of globalization changes in the world economy facilitated by Russia's unprecedented aggression. The main conceptual principles of modeling directions for the reconstruction of the country's economy with the subsequent accession of Ukraine to the European Union have been specified. The author's approach to understanding the properties and features of the stages of post-war reconstruction, which should be the main component of the socio-economic system of a modernized country, is formulated: the author believes that it is necessary to take into account not only the previous experience of reconstruction, where the modeling is based on hierarchy and communication, but also modern digital influence on economic phenomena. The article analyzes the previous experience of grant aid to the affected countries, and also illustrates the economic changes that took place in the country after the Russian invasion. The main

components characterizing the effectiveness of the post-war recovery programs from the economic crisis are singled out. Due to the lack of transparent mechanisms for the implementation of reforms of economic processes, we pay particular attention to the solution of this issue, through the involvement of processes of digitalization of society. The rapid development of digital services in the economy will require the development of a system of prevention and neutralization of risks and the creation of an appropriate legal framework in this area and is the main lever in overcoming corruption, which is one of the main obstacles in post-war reconstruction. It was noted that today the international community is already providing constant support and funds are allocated to reduce external financial pressure on Ukraine, improve its balance of payments and ensure budgetary needs, as well as strengthen its position in terms of foreign exchange reserves. Proceeding from the current state of the Ukrainian economy in the process of globalization changes and subsequent accession of Ukraine to the European Union, measures for its improvement are proposed.

Keywords: *post-war reconstruction, grant aid, international technical assistance, fiscal policy, current operations, carbon-free economy, open contract data standards, digitalization of economic information.*

Покровська Наталія Миколаївна – к.е.н. старший викладач кафедри економіки і підприємництва Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
<https://orcid.org/0000-0002-0699-0362>

Стаття подана 07.10.2022.